

Alakouluikäisten lasten moniulotteinen elämäntyytyväisyys Suomessa

LEENA HAANPÄÄ & ENNA TOIKKA & PIIA AF URSIN

Lasten itsensä arvioimasta hyvinvoinnista on saatavilla vielä vähän lapsiväestöön yleistettävää tietoa, mutta sen tarve on tunnistettu. Artikkelissa tarkastellaan alakouluikäisten lasten elämäntyytyväisyyttä eri mittareilla. Tutkimuksen mukaan suomalaislasten elämäntyytyväisyys on korkealla tasolla. Käyttämällä moniulotteisia elämäntyytyväisyyden mittareita saadaan aiempaa kokonaisvaltaisempi kuva lasten hyvinvoinnista.

.....
English summary at the end of the article

Johdanto

Suomen vuonna 1991 ratifioima Lapsen oikeuksien sopimus täytti 30 vuotta 20.11.2019. Sopimuksen keskeisenä tehtävänä on turvata alle 18-vuotiaiden lasten hyvinvointi ja oikeus hyvään elämään. Suomella on hyvinvointivaltiona laajat mahdollisuudet edistää Lapsen oikeuksien sopimuksen edellyttämien minimistandardien lisäksi koko hyvinvointijärjestelmän läpäisevää lapsilähtöistä hyvinvointipolitiikkaa. Tämä vaatii nykyistä kattavampaa tiedonkeruuta niin metodologisesti kuin sisällöllisesti.

Lapsiin ja nuoriin keskittyneissä hyvinvointitutkimuksissa on tunnistettu koetun hyvinvoinnin (*subjective well-being, SWB*) merkitys ja sen kyky kertoa hyvinvoinnista laajemminkin. Useissa tiedonkeruissa, kuten Kouluterveyskyselyssä, WHO:n koululaiskyselyssä ja Nuorisobarometrissa, koettua hyvinvointia mitataan yksiulotteisella, yhteen kysymykseen perustuvalla elämäntyytyväisyysmittarilla (*general life satisfaction*). Kouluterveyskyselyssä elämäntyytyväisyyttä arvioidaan viisiasteikollisella, yhden väittämän mittarilla ja Nuorisobarometrissa kouluarvosana-asteikolla 4–10. Kansainvälisesti vertailukelpoisista tutkimuksista WHO:n Koululaistutkimuk-

sessä (*Health Behaviour in School-Aged Children, HBSC-Study*) elämäntyytyväisyyden mittarina käytetään Cantrilin portaita, jossa vastaaja arvioi tyytyväisyyttään kymmenportaisella asteikolla (Cantril 1965).

Suomalaislapset sijoittuvat elämäntyytyväisyyden maavertailussa melko korkealle ikäluokasta riippumatta (Ottova-Jordan ym. 2016). Tulos herättää kuitenkin useita kysymyksiä siitä, mitä yksiulotteisen elämäntyytyväisyyden perusteella voidaan päätellä, miten lapset ymmärtävät elämäntyytyväisyyden tai mistä osa-alueista se koostuu ja mihin se on yhteydessä? Laajimmat kotimaiset lasten hyvinvointia selvittävät kyselyt nojaavatkin pääsääntöisesti elämäntyytyväisyyden yksiulotteisiin mittareihin, vaikka kansainvälisesti validoituja mittareita olisi tarjolla yhä enemmän. Moniulotteisten indikaattoreiden on todettu mitaavan elämäntyytyväisyyttä yksiulotteisia kattavammin. Erityisesti lapsille suunnatuissa elämäntyytyväisyyden kysymyksissä moniulotteisuudella on merkitystä, sillä yksittäiset, yleiset väittämät sopivat parhaiten konkreettisten asiakokonaisuuksien mittaamiseen, elämäntyytyväisyyden ollessa pikemminkin rakenteeltaan abstrakti. (Casas 2017; Diamantopoulos ym. 2012.) Tässä artikkelissa moniulotteisuudella viitataan sekä yleiseen

elämäntyytyväisyyteen (SLSS, Huebner 1991) etä elämän eri osa-alueet huomioivaan elämäntyytyväisyyteen (BMSLSS, Seligson ym. 2003).

Suomalaislapsia koskevassa hyvinvointitiedossa on lisäksi huomattavaa sen terveyspainotteisuus. Kolmas huomionarvoinen seikka on kyse-lyjen kohderyhmä: hyvinvointia ja elämäntyytyväisyyttä on selvitetty pääasiassa yläkouluikäisiltä tai sitä vanhemmilta nuorilta (Poikolainen 2014; Kallunki & Lehtonen 2012; Martikainen 2006). Kouluterveyskysely kohdennettiin ensimmäistä kertaa 4.- ja 5.-luokkalaisille lapsille vuoden 2017 aikana, ja vuodesta 2016 alkaen Lapsiasiavaltuutetun toimisto on kerännyt tietoa kuusivuotiaiden lasten hyvinvoinnista (Lapsiasia 2019). Tätä huolimatta alle 14-vuotiaiden ja erityisesti alle 10-vuotiaiden lasten ja nuorten hyvinvointitiedossa on arvioitu olevan merkittäviä katvealueita (Perälä ym. 2016).

Lasten hyvinvoinnin kokemuksellisuuden ymmärtäminen ja tutkimus on mahdollista vain asumalla aikuislähtöisyydestä lasten tuottaman tiedon kentille. On oltava ymmärrys siitä, että luotettavan tiedon kerääminen vaatii lapsilähtöisen fokuksen. Aikuisväestössä toteutetut hyvinvointitutkimukset ovat luoneet pohjan lasten koetun hyvinvoinnin tutkimukselle, mutta mittarien edelleen kehittäminen ja validointi on välttämätöntä. Tämä tarkoittaa yhtäältä lasten ottamista tiedon ensisijaisiksi tuottajiksi ja toisaalta tunnuslukujen ja muuttujien määrittämistä lasten näkökulmien pohjalta (Ben-Arieh ym. 2014; Helavirta 2011). Lapsilähtöiset indikaattorit ovat tärkeitä myös kokonaiskuvan luomiseksi tietoon perustavassa hyvinvointipolitiikassa lapsiin liittyvän päätöksenteon ja johtamisen taustalla.

Tämä tutkimus tarkastelee alakouluikäisten lasten elämäntyytyväisyyttä. Sitä tarkastellaan suhteessa vastaajien ikään, sukupuoleen ja asuinpaikkaan kolmen eri elämäntyytyväisyysmittarin valossa. Kaksi kansainvälisesti validoitua mittaria muodostavat elämäntyytyväisyyden empiirisen kehyksen. Nämä elämäntyytyväisyyttä tarkastelevat mittarit ovat Student's Life Satisfaction Scale (SLSS) ja Brief Multidimensional Student's Life Satisfaction Scale (BMSLSS). Lisäksi vertailumuuttujana käytetään yksilulotteista Overall Life Satisfaction (OLS) -muuttujaa. Tutkimusaineistona käytetään kansainvälistä Children's Worlds, the International Survey of Children's Well-Being -kyselytutkimuksen (ISCWeB) Suomen osatutkimusta (N = 2 840).

Elämäntyytyväisyys hyvinvoinnin käsitteellisessä kehyksessä

Hyvinvointitutkimus voidaan karkeasti ottaen jakaa kahteen 1900-luvulla tapahtuneen toisistaan riippumattoman kehityskulun seurauksena syntyneeseen paradigmaan: terveyden ja sosiaali-indikaattoreiden määrittelemään hyvinvoinnin tutkimukseen. Hyvinvointitutkimuksessa tehdään usein myös jako objektiiviseen ja subjektiiviseen erottamaan hyvinvoinnin resurssiperäinen indikaattoritutkimus koettua hyvinvointia erittelevästä tutkimuksesta. (Ben-Arieh ym. 2014.) Molemmissa paradigmoissa hyvinvointi kumpuaa yksilön ja yhteiskunnan leikkauspisteissä terveyden edistämisen näkökulman painopisteen ollessa terveyskäyttäytymisessä ja siihen liittyvissä riskitekijöissä. Sosiaalitetellinen ajattelu kumuloituu puolestaan Raymond Bauerin (1966) kehittämän elämänlaatu -käsitteen (*quality of life*) varaan (Ben-Arieh ym. 2014).

Bauerin (1966) esittelemä elämänlaatu-käsite omaksuttiin nopeasti terveystieteiden käyttöön (*health-related quality of life, HRQOL*), mikä on viimeisten kahden vuosikymmenen aikana edesauttanut paradigmojen yhteisen polun kehittymistä. Elämänlaadun rinnalle yksilön hyvinvoinnin käsitteellistämiseksi on rakennettu myös muita teoreettisia konstruktioita. Tällaisia hyvinvoinnin lähikäsitteitä ovat elämäntyytyväisyys ja onnellisuus, jotka yhdessä elämänlaatu-käsitteen kanssa muodostavat usein kompleksisen ja päällekkäisen käsittevyyhdin. (Ben-Arieh ym. 2014.) Molempia käytetään yleisesti koetun hyvinvoinnin tarkasteluun.

Kehityskulku aikuislähtöisestä koetun hyvinvoinnin tutkimuksesta lasten hyvinvoinnin tutkimuskentille on perustunut aikuisille suunnattujen käsitteiden ja tutkimuksellisten viitekehysten soveltamiseen lapsikontekstiin (ks. myös Kainulainen 2014). Kuten aikuisilla myös lasten koetun hyvinvoinnin mittaamiseen käytetään edellä mainittuja terveys- ja sosiaalitutkimuksen indikaattoreita hyvinvoinnin kognitiivisten ja emotionaalisten ulottuvuuksien tavoittamiseksi. Koettu hyvinvointi ymmärretään laajimillaan moniulotteisena elämän eri osaluista koostuvana elämäntyytyväisyytenä ja emotionaalisten tunnetilojen kirjona, jotka jaetaan tiedollisiin (kognitiivisiin) ja emotionaalisiin (affektiivisiin) arvioihin (Diener & Seligman 2004). Tiedollinen ulottuvuus pitää sisällään ihmisen arvion elämäntyytyväisyydestä kokonaisuutena ja elämän eri osa-alueista, kuten per-

hesuhteista. Emotionaalinen ulottuvuus koostuu mielialoista ja tunteista, jotka jakautuvat edelleen myönteisiin ja kielteisiin emotioihin. Kognitiivisen elämäntyytyväisyyden on osoitettu olevan esimerkiksi onnellisuutta pysyvämpi konstruktiio (Searle 2008).

Olkoonkin, että hyvinvointi on vaikeasti tavoitettava käsite ja avoin lukuisille määritelmille, käsitteille ja metodologisille lähestymistavoille (Crivello ym. 2009), on sitä mahdollista mitata niin määrällisen kuin laadullisen tutkimuksen keinoin. Tässä artikkelissa koettu hyvinvointi rajataan elämäntyytyväisyyden eli kognitiivisen ulottuvuuden tarkasteluun. Tutkimuksessa käytetään kolmea elämäntyytyväisyyden psykometrista mittaria: yhden muuttujan yleistä elämäntyytyväisyyttä (OLS) sekä kahta moniulotteista elämäntyytyväisyyden mittaria. Nämä ovat yleisen elämäntyytyväisyyden mittari SLSS ja elämän eri osa-alueet huomioiva BMSLSS, joka sisältää lasten arviot tyytyväisyydestä materiaaliin resursseihin, sosiaalisiin suhteisiin, kouluun ja asuinpaikkaan.

Lasten elämäntyytyväisyys aiemmissa tutkimuksissa

Kotimainen elämäntyytyväisyyden tutkimus painottuu nuoriin ja nuoriin aikuisiin. Näissä erottuvat etenkin yhteiskunnalliset olosuhteet ja yksilötekijät hyvinvointieroja tuottavina konteksteina. Esimerkiksi rakennemuutosalueilla korostuu hyvinvoinnin polarisaatio, jossa pahoinvoivien nuorten aikuisten kielteiset kokemukset ja epäonnistumisen kierre edistävät marginalisoitumista (Kallunki ym. 2012). Toisaalta nuorten elämäntyytyväisyyttä selittävät yhteiskunnalliset olosuhteet sekä elämänhistoria ja elämäntilanne (Martikainen 2006). Erityisesti alakouluikäisiin lapsiin kohdistuvaa elämäntyytyväisyyden tai laajemmin koetun hyvinvoinnin tutkimusta on vielä verrattain vähän. Anne Konu ym. (2002) ovat tutkineet lasten subjektiivista hyvinvointia, mutta keskittyneet kouluympäristöön. Alakouluikäisille hyvän elämän tärkeimmät osatekijät ovat aiemmassa tutkimuksessa liittyneet omaan perheeseen ja kodin ilmapiiriin (Poikolainen 2014). Lasten elämäntyytyväisyyden tiedetään liittyvän myös sosiaalisiin suhteisiin ja köyhyyskokemuksiin. Esimerkiksi lasten ja vanhempien keskinäinen vuorovaikutus ja ystävien määrä selittävät elämäntyytyväisyyden tasoa (Haanpää ym. 2019; Haanpää ym. 2013).

Elämäntyytyväisyyden taso vaihtelee lasten iän, sukupuolen sekä asuinalueen mukaan. Sosiodemografisista taustatekijöistä vankin tietopohja löytyy iän roolista elämäntyytyväisyyden määrittäjänä: nuoremmat ovat tyyppillisesti vanhempia lapsia tyytyväisempiä elämäänsä (esim. Casas ym. 2019; Goswami 2014; Casas ym. 2013). Vanhempien lasten korkeampaa tyytymättömyyttä on selitetty lasta ympäröivien kontekstuaalisten tekijöiden merkityksen kasvamisella; nuoremmat lapset ovat tyytyväisempiä kotiin ja kouluun sekä niihin liittyviin ihmissuhteisiin, vanhemmilla lapsilla kodin ulkopuolisten tekijöiden merkitys kasvaa kehityksen myötä (Kim ym. 2019).

Sukupuolen yhteys elämäntyytyväisyyteen on ikään nähden vähemmän systemaattinen. Tyttöjen elämäntyytyväisyyden tiedetään olevan poikia matalammalla tasolla niin kansainvälisissä (ks. esim. Rees ym. 2010) kuin kansallisissakin (ks. esim. Haanpää ym. 2019; Konu ym. 2002) vertailuissa. Tutkimusten mukaan sukupuolten väliset erot kasvavat entisestään iän myötä (Ottova-Jordan ym. 2016; Uusitalo-Malmivaara 2014). Tarkempi elämäntyytyväisyyden osa-alueiden tarkastelu paljastaa, että tytöt ovat poikia tyytymättömämpiä erityisesti kehonkuvaansa ja ulkonäkönsä (esim. Uusitalo-Malmivaara 2014; Rees ym. 2010). Tulokset saattavat heijastella niitä sosio-kulttuurisia ympäristöjä, joissa tytöt ja pojat kasvavat ja joissa tyttöjen tyytymättömyyttä lisää muun muassa naissukupuoleen kohdistuvat kulttuuriset paineet ja odotukset (Kaye-Tzadok ym. 2014).

Aluetason eriarvoisuus väestöryhmien välillä nähdään Suomessa yhteiskunnallisesti merkittävänä kysymyksenä. Yhteiskuntapolitiikan keskeisenä tavoitteena onkin paitsi väestöryhmien myös alueellisen eriarvoisuuden tasoittaminen (Ristikari ym. 2018). Tutkimusten mukaan maaseutumaisilla alueilla ilmenee enemmän terveyden ja hyvinvoinnin puutteita kuin kaupungeissa (ks. Saarsalmi ym. 2017). Myös nuorten hyvinvointia haastavat tekijät on paikannettu useammin maaseudulle kuin kaupunkiin (Sutela ym. 2016; Paananen ym. 2012). Toisaalta maaseutuun verrattuna kaupungeissa asuvien psykososiaalisen hyvinvoinnin on havaittu olevan alhaisempi. Esimerkiksi turvatomuuden kokeminen ja yksinäisyys ovat yleisempiä kaupungeissa (Kaikkonen ym. 2014). Lapsuuden asuinympäristön eroja hyvinvoinnissa on tutkittu Suomessa verrattain vähän. Aiemmissä tutkimuksissa on tarkasteltu muun muassa asuinpai-

kan vaikutusta koulumenestykseen, koulutusvalintoihin, terveyden ja sairastavuuden eroihin sekä palveluiden eriytyneeseen käyttöön (Ristikari ym. 2018). Tutkimukselliset puutteet kohdistuvat alakouluikäisten, etenkin koulutaivaltaan aloittavien lasten koetun hyvinvoinnin ja elämäntyytyväisyyden kansalliseen tietopohjaan.

Alakouluikäisten hyvinvoinnin kokemustiedon puutteen yhtenä syynä ovat ne tutkimuksen menetelmälliset haasteet, jotka liittyvät lasten ajattelun kehitykseen. Lapset muodostavat kyselyyn vastaajina vanhemmista vastaajista poiketen erilaisen kohderyhmän. Lapsivastaajiin keskittyneen metodologisen tutkimuksen mukaan 8-vuotiaat lapset ovat kykeneviä vastaamaan kyselytutkimuksiin, mutta kussakin ikäluokassa lasten yksilölliset erot voivat vaihdella suuresti (Scott 2008). Kyselytutkimusten kohdistaminen lapsille edellyttää ymmärrystä tiedonkeruun kriittisimmästä vaiheesta, kysymys-vastausprosessista, ja on sen onnistumisen edellytys. Lapsen kognitiivisen kehityksen kulloinkin vaihe vaikuttaa vastaamisen suorituksiin. Myös kysymysten aikajänteen tulee olla kapea, sillä 8–11-vuotiaana lapsi vasta alkaa hahmottaa ajallista ulottuvuutta ja luokittelua (Casas 2017; Borgers ym. 2000). Edellä kuvatut osa-alueet on huomioitu tämän tutkimuksen suunnittelussa ja toteutuksessa, joita ohjasivat Lasten maailmat -tutkimuksen kansainvälisen asiantuntijaryhmän asettamat kriteerit (ks. iscweb.org).

Tässä artikkelissa lasten hyvinvoinnin kokemusta analysoidaan elämäntyytyväisyyden käsitteen avulla. Tutkimuksessa vertaillaan kahta elämäntyytyväisyyden psykometrasta mittaria (SLSS ja BMSLSS) suhteessa yleisen elämäntyytyväisyyden yksilulotteiseen mittariin (OLS). Elämäntyytyväisyyttä tarkastellaan suhteessa vastaajien ikään, sukupuoleen ja asuinpaikkaan. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten tyytyväisiä suomalaiset, alakouluikäiset lapset ovat elämäänsä ja mistä tämän ikäisten lasten tyytyväisyys elämään koostuu. Tutkimuksessa etsitään vastauksia seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- Miten alakouluikäiset lapset kokevat elämäntyytyväisyytensä eri elämäntyytyväisyysmittareilla mitattuna?
- Miten ikä, sukupuoli ja asuinpaikka ovat yhteydessä lasten elämäntyytyväisyyteen?
- Kuinka paljon elämäntyytyväisyyden yksittäiset osa-alueet selittävät lasten yleisestä elämäntyytyväisyydestä?

Aineisto ja menetelmä

Tutkimusaineistona käytetään Lasten maailmat -kyselytutkimusta, Suomen osuutta kansainvälisestä Children's Worlds -surveytutkimuksesta (iscweb.org). Turun yliopiston eettinen toimikunta on antanut puoltavan lausunnon tutkimukselle helmikuussa 2016. Aineisto kerättiin loppukevään ja alkusyksyn 2016 aikana suhteellisella ositeutulla otannalla Suomen kaikista maakunnista. Perusjoukon muodostivat kaikki suomenkieliset 2., 4.- ja 6.-luokkalaiset lapset. Koska näiden luokka-asteiden oppilaiden erillistä kokonaismäärää ei ollut saatavissa, otanta suhteutettiin peruskoulun oppilaiden kokonaismäärään (N = 546 100 vuonna 2015). Maakunnittain tavoiteltiin yhteensä 3 360:tä oppilasta, ja lopullinen vastausmäärä oli 2 947 (88 %). Ennen varsinaista tiedonkeruuta osallistujien vanhemmilta pyydettiin lupa kyselyyn osallistumiseksi. Myös oppilailla itsellään oli mahdollisuus kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen. Lomakkeen kysymykset ovat usean validointikierroksen lopputuotteita, minkä kehittämisesä lapset ovat olleet osallisina, niin kansainvälisesti kuin Suomessa. Niissä kerätyt laajat aineistot, fokusryhmät ja lasten haastattelut ovat muodostaneet pilotointien keskeiset toimintamallit. (Rees 2017.)

Oppilaat vastasivat kyselyyn kouluissa oppituntien aikana opettajan tai tutkijan johdolla. Vastaustilanteessa läsnä ollut aikuinen luki ennen vastaamista kysymykset/väittämät ja vastausvaihtoehdot ääneen 2.-luokkalaisille. Oppilaiden vastaaminen eteni näin ollen aikuisen tahdissa, millä varmistettiin myös heikompien lukijoiden tekstin ymmärrys. 4.- ja 6.-luokkalaiset vastasivat lomakkeeseen itsenäisesti alkuohjeistuksen jälkeen.

Aineiston tilastoanalyysissa käytettiin SPSS 25 -ohjelmaa. Elämäntyytyväisyyttä arvioitiin aluksi tarkastelemalla muuttujien suoria jakaumia ja prosentiosuuksia eri ikäryhmissä. Eroja elämäntyytyväisyydessä iän ja asuinpaikan suhteen tarkasteltiin riippumattomien otosten t-testillä ja yksisuuntaisella varianssianalyysillä. Linearisella regressioanalyysillä selvitettiin, missä määrin eri elämäntyytyväisyyden osa-alueet selittävät yleistä elämäntyytyväisyyden (OLS) kokemusta.

Elämäntyytyväisyyden mittarit

Tutkimuksen empiirinen osa tarkastelee lasten elämäntyytyväisyyttä kognitiivisten osa-alueiden näkökulmasta kolmen, kansainvälisesti validoi-

dun indikaattorin avulla (ks. Rees 2017; isciweb.org). Nämä ovat elämäntyytyväisyyden muuttujat OLS sekä SLSS ja BMSLSS (taulukko 1).

Luokka-asteesta riippuen muuttujien vastausvaihtoehdot esitettiin kuvallisesti tai numeerisina. Yksittäisten muuttujien keskiarvoista laskettiin summamuuttujat, joiden muodostamisen jälkeen alkuperäiset asteikot skaalattiin eri muuttujien keskinäisen vertailun helpottamiseksi asteikolle 0–100 kaikissa ikäryhmissä.

Yleistä elämäntyytyväisyyttä mitattiin kahdella indikaattorilla: OLS-muuttujalla, joka on tärkeä yhden väittämän asennemuuttuja ja arvio siitä, miten elämässä yleisesti menee (Campbell ym. 1976), sekä SLSS-mittarin rajoitetulla versiolla, joka on Huebnerin (1991) kehittämä ja validoima psykometrinen globaalinen elämäntyytyväisyyden mittari. Huebnerin (mt.) alkuperäinen mittari on suunnattu aikuisväestölle, mutta Lasten maailmatutkimuksen sisältämä SLSS-mittari on validoitu 8–12-vuotiaille. Hubnerin alkuperäistä neljää väittämää täydennettiin yhdellä lisäväittämällä (Diener ym. 1985). SLSS-mittarin konsistenssia eli yhtenäisyyttä arvioitiin Cronbachin alfalla (α), joka oli 2.-luokkalaisilla ,902, 4.-luokkalaisilla ,931 ja 6.-luokkalaisilla ,932. Elämäntyytyväisyyttä elämän eri osa-alueilla mittaava BMSLSS (Seligson ym. 2003) koostuu viidestä väittämästä, joista jokainen edustaa yhtä erillistä osa-aluetta: perhetä, kokemusta itsestään koululaisena, ystäviä, elinympäristöä sekä kehollisuutta (BMSLSS-mittarin Cronbachin α oli 2.-luokkalaisilla ,669, 4.-luokkalaisilla ,787 ja 6.-luokkalaisilla ,767).

Tulokset

Lasten elämäntyytyväisyys

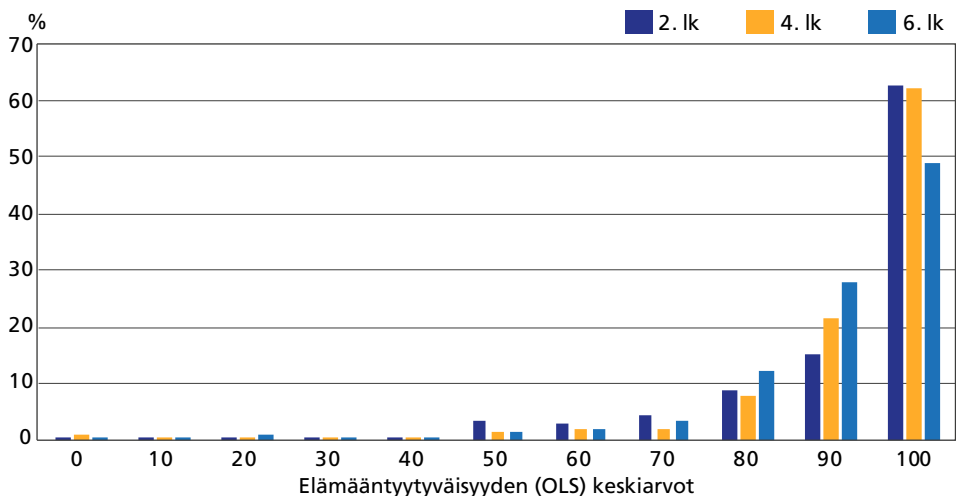
Suomalaislapset olivat keskimäärin hyvin tyytyväisiä elämäänsä (kuvio 1). Kuvioista nähdään, että nuoremmat, 2.- ja 4.-luokkalaisten olivat elämäänsä tyytyväisempiä kuin 6.-luokan oppilaat (2.lk. 63 %, 4.lk. 62 %, 6.lk. 49 %, $p < ,001$). Tyytyväisimpiä olivat 4.-luokkalaisten yli 90 pisteen keskiarvoilla kaikilla tutkimuksessa käytetyillä elämäntyytyväisyyden mittareilla mitattuna (taulukko 2). Nämä tulokset ovat yhteneväisiä Kouluterveyskyselyn 4.- ja 5.-luokkalaisten tulosten kanssa, joiden mukaan noin 90 prosenttia lapsista oli vähintään melko tyytyväisiä elämäänsä (Kouluterveyskysely 2019).

Lasten elämäntyytyväisyyden sosiodemografiset määrittäjät

Taulukossa 2 esitetään lasten kokemukset elämäntyytyväisyydestään keskiarvoina eri mittarein. Tulosten tulkinnaa tulee huomioida, että mitta-asteikkoerojen vuoksi 2.-luokkalaisten tulokset eivät ole vertailukelpoisia vanhempien ikäluokkien kanssa lukuunottamatta yleisen elämäntyytyväisyyden (OLS) mittaria. Elämäntyytyväisyys oli keskimäärin korkeinta 4.-luokkalaisten ikäryhmässä kaikilla mittareilla mitattuna. Erot ikäryhmien välillä olivat suhteellisen pieniä, mutta vanhin ikäluokka erosi nuoremmista tilastollisesti merkitsevästi ($F_{OLS} = 6,09$; $p < ,01$). Sama tilastollisesti merkitsevä ero on nähtävissä

Taulukko 1. Tutkimuksessa käytetyt psykometriset mittarit

Mittari	Väittämät	Vastausvaihtoehdot
Overall life satisfaction (OLS)	Miten tyytyväinen olet elämääsi?	2.-, 4.- ja 6.-luokka 0 (täysin eri mieltä) – 10 (täysin samaa mieltä)
Students' Life Satisfaction Scale (SLSS)	Minulla menee hyvin Elämäni on ok Minulla on hyvä elämä Minulla on kaikkea mitä tarvitsen Asiat elämässäni ovat erinomaisesti	2.-luokka 1 (olen eri mieltä) – 5 (olen täysin samaa mieltä) 4.- ja 6.-luokka 0 (täysin eri mieltä) – 10 (täysin samaa mieltä)
Brief Multidimensional Students' Life Satisfaction Scale (BMSLSS)	Tyytyväisyys: perhe-elämään ystäviin koulukokemukseen omaan ulkonäköön asuinympäristöön	2.-luokka 5-asteikollinen hymiöskaala ☹ = täysin eri mieltä ☺ = täysin samaa mieltä 4.- ja 6.-luokka 0 (täysin eri mieltä) – 10 (täysin samaa mieltä)

Kuvio 1. Lasten yleisen elämäntyytyväisyyden (OLS) jakauma (N = 2 809).

verrattaessa kahta vanhempaa ikäluokkaa keskenään. 4.- ja 6.-luokkalaisten erosivat toisistaan sekä elämäntyytyväisyyden (SLSS) kokemuksessa ($F_{SLSS} = 44,47$; $p < ,001$) että mitattaessa heidän tyytyväisyyttään elämän eri osa-alueisiin ($F_{BMSLSS} = 17,41$; $p < ,001$) 4.-luokkalaisten ollessa keskimäärin 6.-luokkalaisten tyytyväisempiä.

Kakkosluokkalaisten elämäntyytyväisyys ei eronnut sukupuolen tai asuinpaikan mukaan (taulukko 2). Neljäsluokkalaisten tytöt olivat poikia tyytyväisempiä elämäntyytyväisyyden eri osa-alueiden mittaria (BMSLSS) käytettäessä ($t(861) = -1,982$; $p < ,05$, sen sijaan yleisen elämäntyytyväisyyden SLSS-mittari osoitti poikien olevan tyttöjä tyytyväisempiä vanhimmassa ikäryhmässä [$t(984,42) = 2,112$; $p < ,05$]. Ryhmien väliset erot ovat tilastollisesti merkitsevyystään huolimatta efektiivisyydeltään pieniä ($ES_d \leq ,14$). Asuinpaikalla oli merkitystä eri osa-alueiden elämäntyytyväisyyssmittariin vain kuudesluokkalaisten ryhmässä ($F_{BMSLSS} = 3,78$; $p < ,05$). Maaseudulla asuvat oppilaat olivat keskimäärin tyytyväisempiä elämäänsä verrattuna taajamassa asuviin.

Tarkasteltaessa lasten elämäntyytyväisyyttä eri elämänalueet (BMSLSS) huomioiden havaitaan erilaisia painotuksia tyytyväisyyden kokemuksissa (taulukko 3). Nuorimmat olivat keskimäärin tyytyväisimpiä asuinympäristöön ja ystäviin, vanhemmat ikäryhmät perhe-elämään. Omaan ulkonäköön liittyi kaikissa ikäryhmissä eniten tyytymättömyyttä, mikä näkyy elämäntyytyväisyyden osa-alueiden matalimpana keskiarvona. Ul-

konäköön tyytymättömyys oli suurinta vanhimmassa ikäluokassa ja erityisesti tytöillä.

Tytöt olivat kaikissa ikäluokissa poikia tyytyväisempiä kokemuksessaan itseensä koululaisena (taulukko 3). Tyttöjen ja poikien välinen ero koulukokemuksessa oli voimakkain neljäsluokkalaisten ryhmässä, mutta eron voimakkuus oli efektiivisyydeltään pieni ($t(847,57) = -3,849$; $p < ,001$ ($ES_d = ,25$)). Tulos on linjassa vastaavan tyyppisen Kouluterveyskyselyn (2019) kouluinnostuksesta kertovan indikaattorin kanssa, mikä osoitti tyttöjen poikia voimakkaamman kouluinnostuksen. Tyttöjen kriittisyys omaan ulkonäköön oli havaittavissa erityisesti vanhimmassa ikäryhmässä; tytöt olivat ulkonäkönsä poikia tyytymättömämpiä ($t(945,76) = 3,246$; $p < ,001$ ($ES_d = ,21$)). Tyytyväisyyttä elämän eri osa-alueisiin tarkasteltiin myös asuinpaikan mukaan, jotka jätettiin raportointimateriaalissa taulukossa, sillä elämäntyytyväisyys elämän eri osa-alueissa näyttäytyi samanlaisena huolimatta siitä, asuivatko vastaajat maalla, taajamassa vai kaupungissa. Ainoastaan vanhimpien lasten asuinpaikalla oli merkitystä tyytyväisyyteen ystävyyssuhteissa. Taajamassa asuvat lapset olivat keskimäärin tyytymättömämpiä ystäviinsä kuin heidän kaupungissa tai maaseudulla asuvat vertaisensa.

Lasten elämäntyytyväisyyden rakenne

Tutkimuksessa käytettyjen elämäntyytyväisyyden mittarien väliset korrelaatiot on esitetty erillisenä liitetaulukkona (ks. liite 1, www.julkari.fi). Elä-

Taulukko 2. Lasten elämäntyytyväisyyden jakautuminen iän, sukupuolen ja asuinpaikan mukaan

	2.lk ^a			4.lk			6.lk		
	n	KA	KH	n	KA	KH	n	KA	KH
OLS									
Yhteensä	877	91,4	15,2	932	91,7	16,7	998	89,4	16,9
Pojat	421	91,2	15,7	456	91,5	17,6	486	89,8	16,5
Tytöt	456	91,6	14,8	476	91,9	15,9	512	88,9	17,2
Asuu kaupungissa	516	91,6	15,2	502	92,7	15,2	610	89,4	16,5
Asuu taajamassa	176	90,4	16,9	230	90,8	18,5	210	90,1	16,3
Asuu maaseudulla	153	92,3	12,5	174	91,3	15,2	154	87,4	19,6
SLSS									
Yhteensä	772	87,4	18,5	942	90,9	14,4	1002	89,2	14,4
Pojat	368	86,2	18,6	458	90,4	15,1	488	90,2*	13,0
Tytöt	404	88,4	18,4	484	91,5	13,8	514	88,3*	15,5
Asuu kaupungissa	446	87,5	18,5	509	91,4	14,5	612	89,1	14,4
Asuu taajamassa	155	87,7	18,6	177	89,9	14,1	154	87,6	14,1
Asuu maaseudulla	143	87,8	16,9	230	91,4	13,5	212	89,9	15,1
BMSLSS									
Yhteensä	833	89,4	11,3	863	90,7	11,4	942	87,5	11,8
Pojat	399	89,0	11,7	409	89,9*	11,9	458	87,8	10,8
Tytöt	434	89,8	10,9	454	91,4*	10,9	484	87,3	12,8
Asuu kaupungissa	484	90,1	11,1	474	91,4	10,4	581	87,4*	12,0
Asuu taajamassa	150	89,1	11,8	158	89,3	13,1	143	85,3*	10,7
Asuu maaseudulla	169	88,1	10,7	208	90,5	11,0	195	88,9*	13,0

a 2.lk:n tulokset eivät ole vertailukelpoisia muiden ikäluokkien kanssa; t-testi tai yksisuuntainen varianssianalyysi: * ≤ ,05

Taulukko 3. Lasten tyytyväisyys elämän eri osa-alueisiin (BMSLSS) iän ja sukupuolen mukaan

Tyytyväisyys:	Yhteensä		Pojat		Tytöt	
	KA	KH	KA	KH	KA	KH
2.lk^a						
Perhe-elämä	3,55	0,67	3,50	0,68	3,59	0,66
Ystävät	3,63	0,62	3,65	0,58	3,60	0,66
Koulukokemus	3,47	0,75	3,40**	0,83	3,54**	0,66
Oma ulkonäkö	3,47	0,78	3,48	0,76	3,45	0,81
Asuinympäristö	3,64	0,67	3,61	0,70	3,67	0,63
4.lk^b						
Perhe-elämä	9,35	1,36	9,27	1,42	9,40	1,31
Ystävät	9,24	1,32	9,16	1,40	9,32	1,24
Koulukokemus	8,80	1,65	8,59***	1,84	9,00***	1,42
Oma ulkonäkö	8,74	1,96	8,73	1,96	8,67	1,96
Asuinympäristö	9,14	1,52	9,12	1,56	9,16	1,49
6.lk^b						
Perhe-elämä	9,19	1,40	9,23	1,23	9,16	1,52
Ystävät	9,12	1,34	9,12	1,27	9,12	1,40
Koulukokemus	8,43	1,66	8,31*	1,80	8,54*	1,51
Oma ulkonäkö	8,29	2,03	8,41**	1,78	7,99**	2,23
Asuinympäristö	8,83	1,70	8,79	1,80	8,86	1,60

a Asteikko 0–4; b Asteikko 0–10; t-testi: *** < ,001, ** < ,01, * < ,05

määntytyväisyyden osa-alueiden merkitsevyyttä elämäntyytyväisyyden selittäjänä tarkasteltiin lineaarisen regressioanalyysin avulla (taulukko 4).

Regressiomallien selitysasteet (R^2) vaihtelivat 31 ja 60 prosentin välillä. Ikäluokittain tarkasteltuna yleinen elämäntyytyväisyys niin OLS- kuin SLSS-mittarilla selittyy vahvimmin vanhimmassa ikäryhmässä. Normitettujen regressiokertoimien (Beta) mukaan kaikki osa-alueet selittivät vähintään toista yleisen elämäntyytyväisyyden kokemusta. Elämäntyytyväisyyden osa-alueiden selitysasteet vaihtelivat jonkin verran eri luokka-asteilla. Tyytyväisyys perhe-elämään oli kuitenkin jokaisella luokka-asteella elämäntyytyväisyyttä voimakkaasti tai voimakkaimmin selittävä tekijä. Nuorimpien ikäluokassa tyytyväisyys ystäviin ja asuinympäristöön ei selittänyt yleistä elämäntyytyväisyyttä OLS-mittarin valossa. SLSS-mittarilla mitattuna kaikki elämän osa-alueet selittivät yleistä elämäntyytyväisyyttä tilastollisesti merkitsevästi.

Pohdinta

Yhteiskunnan keskeisenä tehtävänä on varmistaa kaikille lapsille turvallinen ja tasapainoinen elämä. Tämän tutkimuksen tarkoitus on kiinnittää huomiota lasten hyvinvointitiedon tuotantoon ja siihen, miten hyvinvointia mitataan. Lähtökohtana oli tuottaa monipuolinen kuva lasten elämäntyytyväisyydestä. Artikkelit käsittelivät suomalaisten 2.-, 4.- ja 6.-luokkalaisten lasten arvioita elämäntyytyväisyydestä hyvinvointipoliittisesti tärkeiden oluttuvuuksien näkökulmista. Koettu hyvinvointi rajattiin elämäntyytyväisyyden eli kognitiivisen hyvinvoinnin oluttuvuuden tarkasteluun. Tutkimuksessa käytettiin kolmea elämäntyytyväisyyden mittaria, joista kaksi mittasi elämäntyytyväisyyttä moniulotteisesti. Yleistä elämäntyytyväisyyttä mitattiin tutkimuksissa tavallisesti sovelletun yhden muuttujan mittarin (OLS) lisäksi viiden muuttujan mittarilla (SLSS). Kuvaa täydennettiin peilaamalla alakouluikäisten lasten elämäntyytyväisyyden osa-alueita (BMSLSS) yleiseen elämäntyytyväisyyteen. Näin saatiin vertailutietoa eri osa-alueiden merkityksestä yleisen elämäntyytyväisyyden rakentumiselle.

Alakouluikäiset lapset ovat tulosten mukaan keskimäärin hyvin tyytyväisiä elämäänsä. Tulos on yhteneväinen suhteessa aiempaan tutkimukseen, jossa suomalaislasten elämäntyytyväisyyden on todettu olevan kansainvälisesti vertailtuna kor-

Taulukko 4. Elämäntyytyväisyyden (BMSLSS) osa-alueet yleisen elämäntyytyväisyyden selittäjinä (lineaarinen regressioanalyysi, sukupuolen ja asuinpaikan vaikutukset vakioitu)

BMSLSS	OLS		SLSS	
	Beta	p	Beta	p
2.Ik				
Perhe-elämä	,35	,000	,29	,000
Ystävät	,03	,435	,12	,000
Koulukokemus	,15	,000	,16	,004
Oma ulkonäkö	,21	,000	,21	,000
Asuinympäristö	,05	,153	,16	,000
R^2	,31		,40	
4.Ik				
Perhe-elämä	,28	,000	,25	,000
Ystävät	,08	,005	,16	,000
Koulukokemus	,24	,000	,26	,000
Oma ulkonäkö	,24	,000	,18	,000
Asuinympäristö	,12	,000	,13	,000
R^2	,50		,54	
6.Ik				
Perhe-elämä	,28	,000	,33	,000
Ystävät	,15	,000	,21	,000
Koulukokemus	,21	,000	,19	,000
Oma ulkonäkö	,29	,000	,23	,000
Asuinympäristö	,08	,003	,11	,000
R^2	,56		,60	

keaa (Ottova-Jordan ym. 2016). Tulokset osoittivat kuitenkin, että alakouluikäisten lasten välillä on myös erilaisia painotuksia sekä yleisessä elämäntyytyväisyyden kokemuksessa että mitattaessa heidän tyytyväisyyttään elämän eri osa-alueisiin. Sukupuolella tai asuinpaikalla ei ollut suurta merkitystä lasten elämäntyytyväisyyteen, sen sijaan vastaajan ikä osoittautui odotetusti merkitseväksi elämäntyytyväisyyttä erottelevaksi tekijäksi. Tyytyväisimpiä elämäänsä olivat ehkä hieman yllättäen 4.-luokkalaiset (vrt. Casas ym. 2019; Goswami 2014; Casas ym. 2013). Nuoremmat lapset arvioivat tyypillisesti elämäntyytyväisyytensä vanhempia lapsia korkeammaksi (mt.). Tulosta on selitetty muun muassa vanhempien lasten kriittisyydellä (Klocke ym. 2014) tai toisaalta lasten vastaamiseen liittyvällä ns. positiivisuusharhal-

la, joka voi korostua sen mukaan, mitä nuoremista lapsista on kyse (Casas 2017). Tässä tutkimuksessa tulos saattaa osaltaan selittyä eri ikäryhmillä käytettyjen mitta-asteikkojen eroina.

Tämä tutkimus tuo esiin, että lasten tyytyväisyys elämään rakentuu erilaisissa elämänpiireissä ja siksi myös sen mittaaminen edellyttää eri elämänalueet huomioivaa instrumenttia. Koettua hyvinvointia on aiemmin tutkittu mm. koulukontekstista käsin (ks. Konu ym. 2002), mutta alakouluikäisten lasten elämäntyytyväisyyden moniulotteinen mittaaminen eri instrumentit huomioiden on Suomessa kuitenkin uutta. Tutkimus osoittaa elämäntyytyväisyyden rakentuvan monista elementeistä ja saavan erilaisia painotuksia esimerkiksi iän mukaan. Yksiulotteisen mittarin antamat hyvinvoinnin tulokset pelkistävät lasten kokemukset elämäntyytyväisyydestä. Koulutus- ja aluepoliittisten ratkaisujen sekä lapsikeskeisen hyvinvointipolitiikan ja strategian suunnittelun ja toteutuksen tueksi tarvitaan elämäntyytyväisyyden tarkempaa ja luotettavampaa mittaamista (vrt. OKM 2019). Tässä artikkelissa raportoidut elämäntyytyväisyyden mittarit lisäävät merkittävästi alakouluikäisten lasten koetun hyvinvoinnin tietopohjaa.

Lapsiin kohdistuvan hyvinvointipolitiikan kannalta merkittävä tulos on perhe-elämän tärkeys lapsille. Tulos on yhteneväinen aiempien lasten elämäntyytyväisyystutkimusten kanssa (esim. Poikolainen 2014; Uusitalo-Malmivaara & Lehto 2013), joiden mukaan lasten kokemukseen elämäntyytyväisyydestä tai onnellisuudesta yhdistyvät hyvät ja luottamukselliset välit vanhempiin tai perheisiin. Perhe-elämä ja perheiden sisäiset sosiaaliset suhteet muodostavatkin keskeisen kontekstin alakouluikäisten lasten hyvinvoinnille. Alakouluiässä lasten kokemus hyvinvoinnista on voimakkaasti sidoksissa perhe-elämään, mutta iän myötä myös ystävien merkitys lisääntyy. Kyseinen havainto oli nähtävissä myös tämän tutkimuksen tuloksista: 6.-luokkalaisten elämäntyytyväisyyttä selitti sekä OLS- että SLSS-indikaattoreilla mitattuna ystävät nuorempia ikäryhmiä enemmän. Sitä on selitetty mm. sosiaalisen elämän moninaistumisella siirryttäessä alakoulusta yläkouluun, jolloin myös ystäväpiiri laajenee (vrt. Myllyniemi 2015).

Toinen elämäntyytyväisyyttä keskeisesti määrittävän tekijä kaikissa ikäryhmissä oli tyytyväisyys omaan ulkonäköön. Tyytymättömyys ulkonäköön kasvoi siirryttäessä nuorimmista vanhimpien vas-

taajien ryhmään sekä pojista tyttöihin. Ulkonäkö aiheuttaa lapsille ja nuorille epävarmuutta ja on yhteydessä sosiaalisiin paineisiin, mielenterveysongelmiin, itsearvostukseen ja kiusaamiseen. Ulkonäköpaineiden kielteiset vaikutukset ovat olleet kasvusuuntaiset muun muassa siksi, että sosiaalinen media luo vaatimuksia ulkonäön ja menestyksen suhteen. Seuraukset voivat johtaa tyytymättömyyteen omaa kehoa kohtaan ja ajaa jopa sosiaaliseen eristäytymiseen. (Curran & Hill 2017.)

Lasten kokemukset koulutyytyväisyydestä liittyvät koulusuoriutumiseen ja kouluhyvinvointiin yleisemminkin. Kouluyhteisöille erityisen merkityksellistä on tieto siitä, että jo alakouluiässä koulutyytyväisyys jää elämäntyytyväisyyden osaluista ulkonäön kanssa alhaisimmalle tasolle ja on laskusuuntaisen iän kasvaessa. Lisäksi se selittää suhteellisen voimakkaasti yleistä elämäntyytyväisyyttä. Tämä kertoo koulun keskeisestä merkityksestä myös lasten hyvinvoinnin rakentumisessa. Lisää tutkimusta alakouluikäisten kouluun liittyvien aspektien (esim. minäpystyvyys, kouluun sitoutuminen ja koulukulttuuriset ilmiöt, kuten osallisuus ja vuorovaikutus) ja hyvinvoinnin välillä tarvitaan. Tietoa voidaan hyödyntää pyrittäessä ymmärtämään koulua koskevan elämäntyytyväisyyden merkitystä lasten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin rakentumisessa. Koulutyytyväisyyden tutkimus on ensiarvoisen tärkeää myös syrjäytymisen ehkäisemistyössä, sillä syrjäytymiskehitys voi alkaa jo ennen kouluikää, ja se vahvistune kielteisten koulukokemusten myötä. Koulutyytymättömyyden varhainen tunnistaminen ja siihen reagointi voi vaikuttaa oppilaan kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja katkaista mahdollisen syrjäytymiskehityksen (vrt. Vantaja ym. 2019).

Alakouluikäisten lasten kokemusperäinen ja lapsilähtöinen hyvinvointitutkimus vaatii yhä kehittämistyötä. Tässä tutkimuksessa esitelty hyvinvoinnin moniulotteinen arviointi elämäntyytyväisyyden valossa antaa monipuolisen kuvan suomalaislasten koetusta hyvinvoinnista. Tutkimuksen tulokset antavat viitteitä siitä, että yksittäisen kysymyksen perusteella mitattuun yleiseen elämäntyytyväisyyteen on syytä suhtautua varauksella, etenkin nuorimpien ikäluokkien ollessa kyseessä. Elämäntyytyväisyyden BMSLSS-mittarin osa-alueet selittivät 2.-luokkalaisten yksiulotteista elämäntyytyväisyyttä (OLS) vanhempia lapsia heikommin. Tulos voi kertoa siitä, etteivät nuorimmat lapset välttämättä ymmärrä elämäntyytyväisyyden käsitettä tai vastaamiseen annettua as-

teikkoja samoin kuin kognitiivisilta taidoiltaan kehittyneemmät vanhemmat lapset. Tutkimustulokset tukevat näin ollen moniulotteisten indikaattoreiden käyttöä elämäntyytyväisyyttä selvittäessä (vrt. Poikolainen 2014). Lasten elämäntyytyväisyys on moniulotteinen ilmiö, jonka mittaamiseen tarvitaan useita kysymyksiä ja näkökulmia.

Tutkimuksen rajoitteina voidaan lisäksi pohtia mittareiden mahdollista erottelukyvystä. Elämäntyytyväisyyden vastausten muodostamat jakaumat olivat vinoja mittarista riippumatta. Ne painoutuivat tyytyväisyytensä korkeaksi kokeviin, mikä saa pohtimaan, erottelevatko käytetyt mittarit riittävästi alakouluikäisten lasten hyvinvoinnin tilaa. Esimerkiksi vastaamisen ajankohtasidonnaisuus ja lapsen vastaamishetkeen liittyvä elämäntilanne voivat vaikuttaa aikuisväestöä enemmän ajallisen käsityskyvyn vielä kehittyessä lapsuudessa. Natacha Borgers ym. (2000) mukaan kysymys-vastausprosessiin kuuluu kyky ymmär-

tää kysymyksen merkitys, kyky palauttaa mieleen kysymyksen kannalta olennaiset informaatiomuistot sekä kyky valita sopiva vastausluokka. Näiden kolmen vaiheen aikana lapsi samalla arvioi ja mahdollisesti muokkaa vastaustaan sosiaalisen hyväksynnän saamiseksi tai tilanteeseen sopivaksi. Lapsi voi esimerkiksi käyttäytyä eri tavoin opettajansa, vanhempiansa tai ystäviensä läsnä ollessa. Nämä tutkimukselliset rajoitteet on hyvä pitää mielessä. Toisaalta tämän tutkimuksen tavoitteena on kerätä lapsen kokemustietoa hänen elämästään, jolloin kulloistenkin elämäntilanteiden heijastuminen vastauksiin on ennakoitua. Jatkotutkimuksessa olisi tärkeää arvioida lasten koettua hyvinvointia kokonaisvaltaisemmin, yhdistämällä sekä kognitiivisia että affektiivisia hyvinvoinnin indikaattoreita kattavamman kuvan luomiseksi.

Saapunut 16.12.2019
Hyväksytty 1.6.2020

KIRJALLISUUS

- Bauer, Raymond A. (1966) Social indicators. Cambridge: The M.I.T. Press.
- Ben-Arieh, Asher & Casas, Ferran & Frønes, Ivar & Korbin, Jill, E. (2014) Multifaceted concept of child well-being. Teoksessa Asher Ben-Arieh & Ferran Casas & Ivar Frønes & Jill E. Korbin (eds.) Handbook of child well-being. Dordrecht: Springer science & business media.
- Borgers, Natacha & De Leeuw, Edith & Hox, Joop (2000) Children as respondents in survey research: Cognitive development and response quality. Bulletin of Sociological Methodologies 66, 60–75.
- Campbell, Angus & Converse, Philip, E. & Rogers, Willard, L. (1976) The Quality of American life: Perceptions, evaluations, and satisfactions. New York: Russell Sage Foundation.
- Cantril, Hadley (1965) The pattern of human concerns. New Brunswick, New Jersey: Rutgers University Press.
- Casas, Ferran & González-Carrasco, Mònica (2019) Subjective well-being decreasing with age: New research on children over 8. Child Development 90 (2), 375–394.
- Casas, Ferran (2017) Analysing the comparability of 3 multi-item subjective well-being psychometric scales among 15 countries using samples of 10 and 12-year-olds. Child Indicators Research 10 (2), 297–330.
- Casas, Ferran & Bello, Armando & González, Mònica & Aligué, Mireia (2013) Children's subjective well-being measured using a composite index: What impacts spanish first-year secondary education students' subjective well-being? Child Indicators Research 6 (3), 433–460.
- Crivello, Gina & Camfield, Laura & Woodhead, Martin (2009) How can children tell us about their well-being? Exploring the potential of participatory research approaches within young lives. Social Indicators Research 90, 51–72.
- Curran, Thomas & Hill, Andrew P. (2017) Perfectionism is increasing over time: A meta-analysis of birth cohort differences from 1989 to 2016. Psychological Bulletin 145 (4), 410–429.
- Diamantopoulos, Adamantios & Sarstedt, Marko & Fuchs, Christof & Wilczynski, Petra, & Kaiser, Sebastian (2012) Guidelines for choosing between multi-item and single-item scales for construct measurement: a predictive validity perspective. Journal of the Academy of Marketing Science 40 (3), 434–449.

- Diener, Ed & Seligman, Martin, E. P. (2004) Beyond money. Toward an economy of well-being. *Psychological Science in the Public Interest* 5 (1), 2–31.
- Diener, Ed D. & Emmons, Raymond A. & Larsen, Randy J. & Griffin, Sharon (1985) The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment* 49 (1), 71–75.
- Fattore, Tobia & Mason, Jan & Watson, Elizabeth (2009) When children are asked about their well-being: Towards a framework for guiding policy. *Child Indicators Research* 2, 57–77.
- Goswami Haridhan (2014) Children's subjective well-being: socio-demographic characteristics and personality. *Child Indicators Research* 7, 119–140.
- Haanpää, Leena & Roos, Sanna (2013) Nuoret luupin alla 2012: Osallisuudesta hyvinvointiin. Turun lapsi- ja nuorisotutkimuskeskuksen julkaisuja 7/2013. Turku: Turun yliopisto.
- Haanpää, Leena & Kuula, Mirka & Hakovirta, Mia (2019) Social relationships, child poverty, and children's life satisfaction. *Social Sciences* 8 (2), 1–13.
- Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) study (2016) International report from the 2013/2014 survey. *Health Policy for Children and Adolescents*, No. 7. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe.
- Helavirta, Susanna (2011) Lapset hyvinvointitiedon tuottajina. Väitöskirja. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Tampereen yliopisto.
- Huebner, E. Scott (1991) Further validation of the students' life satisfaction scale: The independence of satisfaction and affect ratings. *Journal of Psychoeducational Assessment* 9, 363–368.
- Kaikkonen, Risto & Murto, Jukka & Saarsalmi, Perttu & Pentala, Oona & Koskela, Timo & Virtala, Esa & Härkänen, Tommi & Koskeniemi, Timo & Ahonen, Juha & Vartiainen, Erkki & Koskinen, Seppo (2014) Alueellisen terveys- ja hyvinvointitutkimuksen perustulokset kaupunki-maaseutu -luokittain 2013. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.
- Kainulainen, Sakari (2014) Raha ja rakkaus hyvinvoinnin lähteinä. *Yhteiskuntapolitiikka* 79 (5), 485–497.
- Kallunki, Valdemar & Lehtonen, Olli (2012) Nuorten aikuisten elämäntyytyväisyyden osatekijät hyvinvoinnin eri tasoilla. *Yhteiskuntapolitiikka* 77 (4), 359–374.
- Kaye-Tzadok, Avital & Kim, Sun Suk & Main, Gill (2014) Children's subjective well-being in relation to gender. What can we learn from dissatisfied children? *Children and Youth Services Review* 80, 96–104.
- Kim, Sun Suk & Ahn, Jaejin & Lee, Bong Joo (2019) Why do children become unhappier as they get older? Comparing key dimensions of children's subjective well-being between 8- and 12-year-old groups in South Korea. *Child Indicators Research* 12 (1), 9–27.
- Klocke, Andreas & Clair, Amy & Bradshaw, Jonathan (2014) International variation in child subjective well-being. *Child Indicators Research* 71 (1), 1–20.
- Konu, Anne, I. & Lintonen, Tomi, P. & Rimpelä, Matti K. (2002) Factors associated with schoolchildren's general subjective well-being. *Health Education Research* 17 (2), 155–165.
- Kouluterveyskysely (2019) Perusopetus 4. ja 5. luokka, 2017 ja 2019. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk4/summary_perustulokset2, (luettu 10.12.2019)
- Lapsiasia (2019) Lapsibarometri. (<http://www.lapsiasia.fi/aineistot/lapsibarometri/>) (luettu 23.10.2019)
- Martikainen, Liisa (2006) Suomalaisen nuorten aikuisten elämään tyytyväisyyden monet kasvot. *Jyväskylä studies in education, psychology and social research* 287. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/13390/9513925749.pdf> (luettu 5.7.2019)
- Myllyniemi, Sami (2015) Arjen jäljillä. Nuorisobarometri 2015. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö, Nuorisosaian neuvottelukunta Nuorisotutkimusverkosto.
- OKM (2019) Lapsen aika. Kohti kansallista lapsistrategiaa 2040. Valtioneuvoston julkaisuja 2019:4. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö / Sosiaali- ja terveysministeriö.
- OKM (2011) Lasten hyvinvoinnin kansalliset indikaattorit. Tavoitteena tietoon perustuva lapsipolitiikan johtaminen. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:3. Helsinki.
- Ottova-Jordan, Veronika & Gobina, Inese & Mazur, Joanna (2016) Positive health: life satisfaction. In Jo Inchley & Dorothy Currie & Taryn Young & Oddrun Samdal & Torbjørn Torsheim & Lise Auguston & Frida Mathison & Aixa Aleman-Diaz & Michal Molcho & Martin Weber & Vivian Barnekow (eds.) *Growing up unequal: Gender and socioeconomic differences in young people's health and well-being*, 75–78.
- Perälä, Marja-Liisa & Halme, Niina & Aula, Maria Kaisa (2016) Järjestelmä ja välineet lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja palveluiden seurantaan ja raportointiin. Suunnitelma kansallisen ja maakunnallisen toimeenpanon tueksi (projektisuunnitelma) STM: <https://verkkojulkaisut.valtioneuvosto.fi/stm/zine/16/cover> (luettu 6.2.2018)
- Poikolainen, Jaana (2014) Lasten positiivisen hyvinvoinnin tutkimus – metodologisia huomioita. *Nuorisotutkimus* 32 (2), 3–22.
- Rees, Gwyther (2017) Children's views on their lives and well-being. Findings from the Children's Worlds Project. London: Springer.
- Rees, Gwyther & Bradshaw, Jonathan & Goswami, Haran & Keung, Antonia (2010) *Understanding children's well-being: A national survey of young people's well-being*. London: The Children's Society.
- Ristikari, Tiina & Keski-Säntti, Markus & Sutela, Elina & Haapakorva, Pasi & Kiilakoski, Tomi & Pekkari, Elina & Käriälä, Antti, J. & Aaltonen, Mikko & Huotari, Tiina & Merikukka, Marko & Salo, Jarmo & Juutinen, Aapo & Pesonen-Smith, Anna & Gissler, Mika (2018) *Suomi lasten kasvuympä-*

- ristönä: Kahdeksantoista vuoden seuranta vuonna 1997 syntyneistä. Raportti 7/2018. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Saarsalmi, Perttu & Karvonen, Sakari & Kauppinen, Timo, M. & Koskela, Timo & Murto, Jukka & Kaikkonen, Risto (2017) Analyysi: Kaupunki- ja maaseutuluokituksen mukaisten terveys- ja hyvinvointierojen vaihtelu maan eri osissa. Yhteiskuntapolitiikka 82 (2), 188–199.
- Scott, Jacqueline (2008) Children as respondents. In Pia Christensen & James Allison (eds.) Research with children: Perspectives and practices. New York: Routledge, 87–108.
- Searle, Beverly A. (2008) Well-being: In search of a good life? Bristol: Policy Press.
- Seligson, Julie L. & Huebner, E. Scott & Valois, Robert F. (2003) Preliminary validation of the brief multidimensional students' life satisfaction scale (BMSLSS). Social Indicators Research 61, 121–145.
- Sutela, Elina & Törmäkangas, Liisa & Toikka, Enna & Haapakorva, Pasi & Hautakoski, Ari & Hakovirta, Mia & Rasinkangas, Jarkko & Gissler, Mika & Ristikari, Tiina (2016) Nuorten hyvinvointi ja syrjäytymisen riskitekijät Suomen kuudessa suurimmassa kaupungissa: Helsinki, Espoo, Vantaa, Turku, Tampere ja Oulu. Raportti 5/2016. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Uusitalo-Malmivaara, Lotta (2014) Happiness decreases during early adolescence – A study on 12- and 15-year-old Finnish students. Psychology 5 (6), 541–55.
- Uusitalo-Malmivaara, Lotta & Lehto, Juhani E. (2013) Social factors explaining children's subjective happiness and depressive symptoms. Social Indicators Research 1112, 603–15.
- Vanttaja, Markku & af Ursin, Piia & Järvinen, Tero (2019) Kouluun sitoutumattomien nuorten tausta ja tulevaisuusodotukset. Yhteiskuntapolitiikka 84 (5–6), 491–503.

ENGLISH SUMMARY

Leena Haanpää & Enna Toikka & Piia af Ursin: Multidimensional life satisfaction of primary school aged children in Finland (Alakoulukäisten lasten moniulotteinen elämäntyytyväisyys Suomessa)

In focus of this article are indicators of life satisfaction that are used to measure children's well-being. The UN Convention on the Rights of the Child (CRC), which was ratified in Finland in 1991, assures the well-being of all children under the age of 18. The Finnish welfare state is in an excellent position to promote a child-centred welfare policy aimed at exceeding the CRC minimum standards. This, however, requires more comprehensive data collection. Child well-being research has recognized the role of subjective well-being indicators and their significance for well-being research in general. International comparisons have shown that Finnish children of all ages rank quite highly in terms of life satisfaction. However, these results raise questions as to what conclusions can be drawn from single items that only measure life satisfaction, how children understand general life satisfaction, what are the constituent components that make up life satisfaction, and what explains life satisfaction. The most extensive Finnish

surveys on child well-being mainly lean on single-item life satisfaction measures, even though there are several specific overall life satisfaction measures that have been constructed for assessing child and adolescent well-being.

In this study primary school-aged children's life satisfaction and its components are explained using both single-item and multi-item indicators. The research data consist of international survey data from Children's Worlds, the International Survey of Children's Well-Being (ISCWeB), specifically the dataset from Finland (N=2,840). The empirical frame of life satisfaction comprises two internationally validated measures, the reduced Student's Life Satisfaction Scale (SLSS) and Brief Multidimensional Student's Life Satisfaction Scale (BMSLSS). Furthermore, the single-item measure Overall Life Satisfaction (OLS) is used for comparative analysis. According to the results, the use of multi-item indicators alongside single-item indicators can yield a clearer picture of children's life satisfaction.

Keywords: life satisfaction, perceived well-being, children.

KIRJOITTAJAT

Haanpää, Leena, KTT, dos., ma. yliopisto-opettaja, Turun yliopisto

Toikka, Enna, VTM, yliopisto-opettaja, Turun yliopisto

af Ursin, Piia, KT, erikoistutkija, kasvatustieteiden tiedekunta, Turun yliopisto